

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 69.

Vtorik 26. Listopada

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blažniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, de so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

21. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXVIII. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 26. junija 1850 v edino-nemškem, horvaško- in serbsko-nemškem na svitlo prišel, v madjarsko-, česko-, talijansko-, slovensko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 244. Cesarski patent od 7. aprila 1850, s katerim se predlogi horvaško-slavonskiga deželna zborna leta 1848 razrešijo, in po katerih se stanje ustanovi, v katerem imata kraljestva Horvaško in Slavonsko z horvaškim primorjem vred in mestam Reko in nje okrajne v cesarstvu stati.

Št. 245. Ukaz ministra notrajnih zadev od 12. junija 1850, zadevajoč vravnavo političkih gospod na Horvaškem in Slavonskem.

Dunaj 20. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

23. novembra 1850 bo c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXI. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 448. Ukaz ministrov pravosodja in denarstva od 16. novembra 1850 z naznanjenjem ravnanja z premoženjem oskerbnikov in depositov za sirote.

Tudi 23. novembra 1850 bo ravno ondi CXXXII. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, v madjarsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil 9. oktobra 1850 v edino-nemškem, 6. novembra 1850 v česko- in slovensko- in 16. novembra 1850 v poljsko-, rusinsko-horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 373. Ukaz ministra bogočastja in uka od 11. septembra 1850, s katerim se dvignejo letni doneski tešenski evangelski gimnazij ohraniti, ktere so dozdej občine augsburške in helvetiške vere morale odrajtovati.

Št. 374. Cesarski patent od 25. septembra 1850, s katerim se vodila vstanové, po katerih se je ravnati pri odškodovanju istin pri vsih rečeh, ki so po zemljišnem odškodovanju dvignjene ali pa za take spoznane, ki se morajo odškodovati.

Št. 375. Razpis ministra kupčije od 30. septembra 1850, s katerim se v porazumljenju z ministram notrajnih zadev, od 1. novembra 1850 na spodnjem Avstrijskem, na kmetih naredba v prodaji govejiga mesa začasno dvigne, in pravila vstanove zoper zlo rabo pomanjkanja zastopnosti od strani mesarjev v prodraženje mesa.

Št. 376. Vkaz ministra notrajnih zadev od 1. oktobra 1850 v zadevi začasniga vravnana javne medicinalne oskerbnije.

Št. 377. Razpis ministra denarstva od 3. oktobra 1850, s katerim se ravnanje z 5 percentnimi obligacijami dvorni kamre redne št. 228, ki so bile 1. oktobra t. l. srečkane, naznani.

Dunaj 22. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

25. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXLIV. del občniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v slovensko-, poljsko- in talijansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Ta del je bil 31. oktobra 1850 v edino-nemškem, v česko-, madjarsko-, horvaško- in serbsko-, in 6. novembra 1850 v romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 430. Razpis ministra uka in bogočastja od 8. oktobra, s katerim se po naj višjem sklepu od 3. oktobra 1850 občne odločbe čez fakultetne učiliša in akademiško zadržanje na peštanskem vseučilišu naznanijo.

Tudi 25. novembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju poljsko-nemško dvojno izdanje LXXVIII. dela občniga državniga zakonika in vladniga lista izdano in razposlano.

Ta del je bil 26. junija 1850 v edino-nemškem, horvaško- in serbsko-, 21. novembra 1850 pa v česko-, madjarsko-, talijansko-slovensko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 444. Ukaz ministrov pravosodja, denarstva in bogočastja in uka od 8. novembra 1850 čez pobiranje in obražtanje postavnih in svobodnih doneskov za zaklad normalnih šol.

Št. 445. Razpis ministra denarstva od 13. novembra 1850, s katerim se posebne odločbe v dopolnenje najvišijga patenta od 10. oktobra 1850 glede dohodnine za vladno leto 1851 naznanijo.

Dunaj 23. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občniga državniga zakonika in vladniga lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dunaj 20. novembra. Ker je vsim časnikam od vlade prepoved prišla, premikanje al moč armade na znanje dajati, povemo le toliko v vojaških rečeh kolikor tej prepoved ni nasproti. Posadka na Dunaju obstoji zdaj večidel iz Jugoslavenov, med kterimi slasti krepke postave Otočanov vse z začudenjem navdajajo. Ti junaki so v oktobru leta 1848 narodno stražo iz predmestja Rosav potolkli in razkropili. Ker so zdaj v ravno to predmestje v stanovanje prišli, so se nekteri nespametneži nad njimi znositi hotli in so tudi veliko fantalinov za svoj namen pridobili. Šli

so ob devetih zvečer pred hiše, kjer je narveč Otočanov prebivalo in so jim jeli mačjo godbo delati. Pa graničari so iz svojih stanic planili, so množico zajezili in mnogo nepokojnežev polovili, ki zdaj že četerti dan v ječi svoj šegotec pokoré. Ko enkrat graničari odidejo, bodo pa narberž konjiki na njih mesto prišli. Mora se reči, de so priprave silne, ki jih Avstrija za boj dela, slasti na moravskih in čeških mejah. De se je terdujava Holomuc že lansko leto popravila, zlo prav hodi; zakaj zdaj ni bilo nič družiga treba, kakor obilno živeža v mesto dovoziti. Kakor se kaže bo poglavna armada Porusov pod poveljstvom kralja samiga si za boriše Šlezijo izvolila, zato ker so tudi pred sto letmi v tej deželi Porusi premagovali. Tudi še v družih rečeh se Porusi in sem, fer tje na zlo smešno vižo dogodb pred sto letmi spomnijo. Tako so zdaj pri mestu Molvicu tabor naredili, ne zavolj lege mesta, ki ni preveč pripravna, ampak zato, ker so bili pred 100 leti tukej enkrat Avstrijani potolčeni. Za zakonsko boriše je bil v začetku Vrangel kot vodja namenjen; ker se pa bere, de je pred sto letmi v Zaksonii večidel en princ, veleva, se je tudi tu sklep promenil, tako de Vrangel na Reno gre in na zakonsko boriše kraljevič pride. Znano je tudi, de je poruski dvor popred rad vinogradske kaplice od perve do zadnje osebe pretaka, pa zdaj je tudi to navado opustil, se spominvši, de je tudi kralj Miroslav pred sto letmi o času boja svoje narljubši delo, na flavto igrati, na stran djal.

Tukej na Dunaju je zdaj 83 vodjev zbranih ki se o zadevah armade posvetovajo. Med vikšimi častniki smo vidili tudi serbskiga junaka Stratimiroviča. Tudi je prišel sem en drug bivši narodni vodja Serbov (Stepanović?) ki želi zdaj v versto cesarske armade stopiti. Kakor se zdi se bo govorica poterdila, de bo Radecki vojskovodja vsih avstrijskih vojsk postal in pri tem bo ob enim gotovo tudi ime kneza dobil. *)

Ljubljana. Poslednje naznanilo, de je turškemu caru zavdano bilo, se dozdej od drugih strani še ni poterdilo, bo tedaj javolne resnično.

Ljubljana. 20. t. m. je bil velki zbor tukajšne kmetijske družbe, h kterimu je tudi naš gospod deželni poglavar prišel in mnogo predstojnikov deželnih podružnic. Predsednik družbe gosp. Terpinec je zbor s tem pričel, de je pričijoče ude pozdravil in svoje veseljenad tem izrekel, de je tudi gosp. deželni poglavar zbor s svojim prihodom počastil. Gospod dr. Bleiweis je počenjanje središniga odbora od poslednjiga velikiga odbora naznanil. Sklenilo se je imenitno knjigo dr. Hlubeka „über Maulbeerbaum- und Seidenzucht“ posloveniti, in knjigo kolikor je mogoče po nizki ceni prodajati, in nekoliko knjig tudi zastonj razdeliti. — Za tertne sadiša je obljubil gosp. grof

*) Poslednje novice pravijo, de bo na Dunaju velika vojaška parada Radeckimu v čast, pri kteri se bo on za vojvoda (Hercog) Kustoce in Kurtatone naznanil.

Barbo primerin prostor brez plačila podeliti, kir se bo koj prihodnje leto porabilo. — Gosp. fajmošter Vertovec je poslal knjigo pod naslovom: „Sporočilo slovenskim vinorednikom“, ktera je bila z veseljem pozdravljena in bo po sporočilu „Novic“ še to leto „Novicam“ za doklado pridjana, in razun tega se bo še 1200 iztisov napravilo, ker to sam pisatelj želi. Ravno tako veselo je bil sprejet dopis ministerstva kmetijstva na prošnjo kmetijske družbe, de bi se postava dala zoper pašo na tujih pašnikih, njivah itd., ker visoko ministerstvo je naznanilo, de je taka postava že pripravljena in de se bo skoraj razglasila. — Gospod deželni poglavar je družbi naznanil, de sta se že dva oglasila, ki se hočeta spraševanju iz gojzdoznanstva podvreči, in de se bosta 2. decembra v Ljubljani izprašala.

Gospod grof Blagay je že v prejšnjih zborih opomnil, kako potrebno bi bilo postaviti za posle, in de je kmetijska družba pred drugim zavezana, načrt o tej reči storiti in ga na Dunaj v poterjenje poslati. V ta namen je bil odbor sestavljen in gosp. Ambrož za predsednika zvoljen. Gospod Ambrož je načrt v ta namen sestavil, ga v zboru bral, in sklenilo se je, ga v več kamnotisih med občinstvo dati in vsim podružnicam v prevdarek predložiti; potem se v njem posvetovati in ga višji gosposki v poterjenje poslati. Na predlog gosp. Galeta, de bi se postava za gojzde dala, je bilo enoglasno odločeno za to visoko ministerstvo prositi.

Austrijska. Sliši se, de bodo tiskarne postave nekoliko pomnožene in skorej naznanjena. Kavcije se ne bodo povišale, tiskarjem bo pa več odgovornost naložena.

* Pripoveduje se, de se bodo deželni zbori še le potem skupej poklicali, ko bo deželna vstava za Ogersko in Lombardo-beneško vpeljana. Popred se morajo tudi še povsod svobodne občine ustanoviti, kjer se to še ni zgodilo, ker brez svobodne občine ni svobodne države. To bi se bilo že vse vpeljalo, ako bi ministerstvo toliko opravkov ravno zdaj z Porusijo ne imelo.

* Osnove nove zakonske postave je že dokončane.

Serbska. „Srbske nov.“ prinesejo imenik mnogih žrtev serbskiga naroda, ki so v zadnji madjarski revoluciji poginili, pa na ne bojnem polju, ampak na višalah ali stražiščih, kjer so bili ali ustreljeni ali na kako drugo vižo ubiti. Takih žrtev je padlo 316. Največ jih je smert storilo v Subotici, namreč 77, v Senti 48, v Verbasu 37, v Bečkereku 22, v Segedinu 22, v Topolji 16, v Somboru 9, v Kuli 9, v Sentkaniži 8, v Aradu 6, v Varadinu 4, v Sentmikložu 4, v Sentomažu 4, v Freisdorfu 3, v Veršcu 3, v Brezovi 3, v Temišvaru 2, in po drugih mestih po eden, po dva, po trije. Duhovne so puntarji 3 ubili, opravnikov 12, tergovcov 5, djaka 2, lastnika 1, učitelja 1, rokodeljcev 18, vojakov 15, drugi so sami deželjani. Med ubitimi je 12 žen. Največ jih je dal Perczel ubiti, za njim pa Vuković, za tem Bem itd. Večkrat je bilo 25—30 deželjanov naenkrat umorjenih. Tako se je zgodilo Sentomažanom, Verbaščanom, Sentčanom itd. Te naznanila so vzete iz vradniga vira c. k. komisije.

* Nek potovajoči Serb v „srbske novine“ sledeče piše: Potna tovarša sta nam dva Nemca; eden aristokrat meklenburški stariga kopita, ki nikakor ni dovoljen z enakopravnostjo. Rekel je: Verujte mi, gospodje, de raje vidim eniga kozaka, kakor ves klub nemških profesorjev. In toraj se razume, zakaj de se je ta gospod raje nas držal, kakor svojiga tovarša. Njegov tovarš, Nemeč iz Hamburga, je nam svoje politiško mnenje takole povedal.

Jez se ne deržim, ne te ne une politiške stranke. Jez se ne deržim ne nemske ne slavenske narodnosti, jez vse narode enako ljubim, jez sim kozmopolit. On se je podal v Dalmacio in Černogoro, ondi šege, navade in nrave naroda popisati, kteriga jezika sam ne razume. Ko je v Černigori ugledal, de ondi tudi krompir raste, radostno zavpije: „Ach allerliebste sehen si mahl auch hier Spuren der deutschen Cultur“. V Kotaru je prašal, al bi ne bilo prav, de bi bil tukaj kak Nemeč za vojaškiga poveljnika? Gotovo de gospod ni slišal, na kako vižo se je Kotarsko okrožje pomirilo, sicer bi on ne bil tako govoril, zavolj tega ne ve, de je le Mamula, Serb in brat Bokežov to težko nalogo zamogel rešiti. Ko pridemo v Dalmacio, pravi aristokrat, de bi prav bilo, de bi se slovanska narodnost ondi podpirala, ker se dežela ne more ponemčiti in Talijanov je ondi le malo, in zraven tega so Slovani vedno zvesti cesarski hiši, kar se od Talijanov ne more reči. Na to se začudi kozmopolit in reče: „Sie sind also auch Panslavist?“ Ko pridemo iz Zadra v Lužin, zavpije kozmopolit veseliga serca: „Gottlob jetzt sind wir endlich wieder in Deutschland!“ Če se na vse kraje Nemčija tako razširi, je zares velika Nemčija.

Horvaška. Občinske postave za mesto Zagreb so bile že od njegoviga veličanstva poterjene. Občinsko svetovavstvo bo obstalo iz 30 svetovavcov. Zagrebška županija se bo v dva volitna okroga razdelila, namreč v volitni okrog perviga reda, h kterimu pripade mesto in v volitni okrog družiga reda, h kterimu pripadejo nekatere druge občine. Volitni okrog perviga reda ho volil 24 in družiga reda 6 svetovavcov. Vsak volitni okrog bo volil v treh volitnih oddelkih, tako, de bo vsak volitni oddelk perviga razreda 8 in družiga 2 svetovavca volil.

Štajarska. 19. t. m. so se v Gradcu občinski svetovavci pri seji hudo sperli. Dr. Rechbach je predložil prošnjo, de bi se deželni zbor naglo poklical, ktero je večina občinskih svetovavcov poterdila. Mestni župan dr. Ulm je pa s tremi občinskimi svetovavci vred naznanil, de te prošnje ne podpiše, ker ni zadovoljen, de bi se prosilo, deželni zbor poklicati. Dr. Rechbach in dr. Wasserfall zavrneta mestniga župana na §. 110 občinskiga reda, po kterem je župan zavezan, sklepe občinskih svetovavcov podpisati; al župan se jima je hudo zagovarjal.

Galicija. Govorilo se je, de mnogo poljsko-rusinskih bojarjev iz Galicije na rusko-poljsko uhaja, ker vstavno življenje ni zanje in ker se bojarstvu pod rusko vlado boljše godi. Zoper to se moramo upreti — se piše iz ruske meje. Poljskim bojarom v Galiciji še ni v glavo padlo, se na Rusko preseliti, naj mislijo od avstrijske vstave kar hočejo. Poljski demokrati saj naj manj na to mislijo, ker vedo, de v Avstriji ložeje svoje namene izpeljejo kakor pa v državi ruskiga samovladarstva. Poljska aristokracija se je v letu 1848 Avstriji pridružila in zoper poljske demokrate in njih prekucijske namene bojevala. Ta se ne bo toraj naenkrat premislila in na Rusko silila. Zlo se pa tudi moti, ki misli, de ruski bojarji tako mehkužno živé. Ruski car svojiga namena ne opusti, ampak se vedno bolj prizadeva podložništvu sečasama konec storiti. Bojarji imajo vedno manj pravic in kmetje vedno več svobode. V mnogih krajih velike in male Rusije imajo že kmetje lastno posestvo, tako, de bojar ne more več kmetu zemlje odkazati, ktero bi se mu poljubilo. Razmera bojarov k vladi ni tedaj tako zaželjiva in vedno se pričakuje ukaz, ki bo podložništvo dvignil. Pri tem takem ne bo nobenimu gališkemu bojarju v glavo padlo, se na Rusko preseliti.

Lombardo-beneško kraljestvo. Za gotovo se pripoveduje, de se je za vravnanje politiške osnove na Laškem tudi poljni maršal grof Radecki poprašal, in de se je po njegovem nasvetu marsikaj popravilo.

Tuje dežele.

Bosna. V „Gazz. di Zara“ se 12. t. m. piše:

Terdi se, de se je Omer paša spet proti Sarajevem podal, ker vidi, de se bo punt spet ponovil; pravijo clo, de so ga na poti vstajniki zagrabili in de je bil zmagan. Zavolj tega je Jajac in Tuzlo razdjal.

Druge naznanila pa pravijo, de se je proti Mostaru napotil in de je vstajnike popolnoma razgual. Vezir je še vedno v Buni, pa na Turke, ktere je krog sebe zbral, se ne bo mogel zanesti, ako bi bil Omer paša zmagan. Kaj de ta zviti mož misli, se še zdaj prav ne ve.

Bulgarska. Iz Bukaresta se piše 14. novembra v „Südsl. Ztg.“, de je Kopačević za svoj samostan iz Petrograda mnogo knjig saboj prinesel in de je car obljubil še posebne dobrote Bulgaram skazati. Na tako vižo se bo v samostanu Rilski bogoslovje za mlade duhovne, tiskarnica, bolnišnica in še ena druga učilnica napravila. Razun tega se bo nekterim bulgarskim mladenčem v ruskih bogoslovskih šolah poduk na državne stroške dajal. Iz Bukaresta se je podal Kopačević v Carigrad po knjige, ki so iz Ruskiga tje poslane bile; to so morebiti tiste knjige, od kterih dopisnik iz Carigrada od 12. pr. m. naznani, de jih je policija vzela, ker so v njih besede stale: „Vsemogočni, razruši Turkov pagansko silo, ki cerkve onečastuje, daj spet zemljo, ktero so zropali, pristnemu, pravovernimu caru (ruskimu) nazaj, dvigni gerško vero v slavju nad zemljo in daj ji blagoslov, nam pa njega dobrote. Amen.“ Dvomimo, de bi bilo to res, in sicer iz več vzrokov, pervič ker dopisnik javolne slovansko razume in ne omemi, de je te besede sam bral. Potem, kar sami dobro vemo, v cerkvenih bukvah na Ruskem takih ne najdemo, in poslednjič, ker ima Rusija dovolj moči, združena z drugimi gerškimi kristjani polomesec prekucniti in Turčijo razdeliti in clo Carigrad vzeti, kar bi bila že v letu 1829 zamogla storiti, ako bi bila hotla.

Rusovska. Ruski vojaki že na meji Galicije in Porusije stoje, in ako bi se vojska primerila, bi mejo prestopili. Tudi vojaki iz Litavskiga in Wolhinije se na Poljsko pomikajo in ondi zbirajo. Poljski kmeti se jih silno boje, ker jim bodo morali za stanovanje čez zimo skerbeti. — Razun tega se na Poljskem vedno zlo čudne novice pripovedujejo, in meni se, de bo car kmalo spet v Warsavo prišel. — Poveljnik celiga streljaštva, Gillenschmidt se je iz Warsave v Petrograd napotil.

Nemska. V Württembergu se je vlada z deželnim zborom sperla. Deželni zbor, kteriga je vlada razpustila, je ni hotel vbogati, in tako se je zgodilo, de ga je z silo razgnala.

* Braunschweigska vlada je naznanila, de ne terpi, de bi zvezna armada skoz nje dežele na Holsteinsko šla, ako bi to z silo tirjala, bo Prusije pomoči prosila.

* Telegrafiško naznanilo iz Berolina naznani zapopadek kraljeviga govora, ko se je državni zbor odperl. Kralj reče med drugim, Moj namen, potrebam nemsčiga naroda primerno vstavo dati, se še ni spolnil. Jez sim v mislih mojiga dozrajniga prizadevanja na prihodnost zaupal, in bom ta namen doseči se novih pravil se še le takrat poprijel, ko bo prihodna vravnava Nemčije odločeno. Upam, de bo to prizadevanje dober vspeh imelo, upam, de bo dovolj, de smo se dvignili, naše pravice

varovati: za Evropo brez nevarnosti, ker moje ljudstvo je previdno in močno. Mi ne išemo vojske, nočemo nobenemu pravic kratiti, mi hočemo dostojno vravnanje vesolne domovine.

* V Weimaru se je deželni zbor 17. t. m. odperl.

* „Schlesische Ztg.“ prinese pismo poruski- ga kralja na bivšiga državni- ga ministra Radovica, ki se takole glasi:

S. S. 5. novembra 50, po šesti uri na večer.

Ravno ste vrata zaperli, moj zvesti in naj drajši prijatelj, in že primem pero, de besede žalosti, zvestobe in upa za Vami pošlem. Podpisal sim, Bog ve, s težkim sercam, prošnjo, Vas službe zunajnih zadev odvezati. Pa zavolj prijateljske zvestobe sim moral še več storiti. Hvalil sim Vas zbranimu svetovavstvu, ker ste tirjali, de naj Vas odvežem. To pove vse in moje stanje bolj naznani, kakor bi cele knjige zamogle. Zahvalim se Vam iz globočine serca za Vaše službene opravila. Vi ste delali naj bolj umno po mojih mislih in moji volji, in misli in volja so se krepile Vaše volje in Vaših misel, ker sva bila edina. Bil je lep čas, krasna doba mojiga življenja, in hvalil bom Gospoda, kteriga oba spoznava in v kteriga oba upava, dokler mi sapa ne zastane.

Gospod Bog Vas spremi in naju pota kmalo milostljivo združi. Njegov blagoslov naj Vas ohrani, obsede in osreči de se spet vidiva.

To slovo od

Vašiga

vedno zvestiga prijatla
Friderika Wilhelma.

Francoska. Pravi se, de je francoski narodni zbor sklenil, armado med Metz in Nancy postaviti, de bo pripravljena stala za nemške dogodbe. In zares se je na skrivnem v južne mesta povelje poslalo, de naj se posadke teh mest v Strassburg napotijo. Iz tega se ravno ne more skleniti na vojsko, pa tudi ni znamenje miru.

* Francoski minister vojaštva tirja 8,400,000 frankov za vojskine priprave.

Pričakuje se pa, de se bodo temu uperli.

Angleška. Lord Russel je rekel, de bo angleška vlada vse storila, de se mir na Nemškem ohrani.

Turska. Od strašne dogodbe v Aleppo se sledeče zve: Po noči od 16. na 17. se dvignejo Turki v Rabel Kiramu združeni z več Beduini in vzamejo municipalni straži orožje, potem se v velkem kardelu proti mestu vale. Poglavar, ki je njih namen zvedel, jim z malim kardelam naproti gre, ker se jim pa ni mogel braniti, jim je prijazno prigovarjal, de naj mirujejo; pa vse je bilo zastonj. On pošle v kosarno po vojake; al ravno popred so oni odšli v Damask, in poveljnik več ni mogel vojaške pomoči poslati. Vzrok te vstaje je bilo popisovanje za vojaštvo, kar Turki za keršansko naredbo derže. Grozovitosti in nesramne dela, ktere so nad kristjani doprinašali, so nepopisljive. Može in otroke so pomorili, z ženskimi nesramnostmi počenjali, blago so obropali ali pa sožgali.

* Naj novejši novice iz Aleppo povedo, de se je 19. pr. m. mnogo ljudi krog vojaške kosarne zbralo, v ktero se je Zarif paša zaperl, in so tirjali de naj se 200 Arabcov spusti, ktere so vojaki ujeli. Zarif paša je to tirjanje dovolil in zdelo se je, de se bo ljudstvo razšlo. Al drugi dan se spet krog kosarne vstopijo, tako, de so poslanci tujih deržav Abdallu Beg poročili, de naj tujce v miru pustje. Abdalla Beg gre sam k poslancam in jim zagotovi, de se tujcam ne bo nič žaliga storilo. Poslednjič so se pomirili s tem, de jim je bilo obljubljeno: 1) vojakov ne več nabirati; 2) Davki po glavah in premoženju pobirati; 3) Na vse, kar se je zgodilo, pozabiti; 4) Abdalla Beg-a za

namestnika deželniga poglavarja izvoliti; 5) de naj se Zarif paša in drugi mestni imenitniki v svoje stanovanja podajo.

Azia. Iz Hong-Kong pridejo naznanila, de so vstajniki, ki so se namenili sedajno vladarsko hišo prekucniti, že pri mestu Kanton.

Razne naznanila.

— Ko je že v Ljubljani kolera potihnila, je naenkrat na Žabjeku v kaznovavnici tako hudo med zapertimi začela razsajati, de jih je o kratkem 14 umerlo. Zavolj tega je bilo sklenjeno, zaperte v druge kraje za en čas preložiti; ker je pa kolera naenkrat spet nehala, se to ni zgodilo.

— Železnica iz Dunaja v Pest se bo, kakor se pripoveduje, 9. decembra odperla.

— Vojaška meja ima 1,226,408 prebivavcov, med njimi je 625,774 moških. Med njimi je 514,545 rimsko katoliške, 661,346 gerške, 14,586 augsburške, 31,053 helvetiške, 4341 unitarske vere. Judov je na graniči le malo, namreč le 537, ki so pa po vsih kotih raztreseni. Ti prebivavci žive v 12 mestih, 23 terjih in 2041 vaseh. Njih zemlja obseže 683 štirjaških milj. Imajo 44,449 žrebet, 7087 žrebcev, 73615 kobil, 87,162 konj, 570,000 goved in 1,140,000 ovac. Obertništvo se je ondi še malo razvilo. Železnice še tam ni, cest pa je že precej. Ondi je 45 višjih učilnic in 2138 ljudskih šol. Bolnišnic je 13, 6 vojaških. Direktnih davkov je plačala granica v letu 1848 796,952 gld.

— Sedmograško obseže 479 štirjaških milj, prebivavcov ima 2,182,700, ki žive v 11 mestih, 64 terjih in 2305 vaseh. Med njimi je 221,400 rimsko katoliške, 1,331,000 gerške, 44,200 unitarske, 220,400 protestantsko-augsburške in 358 helvetiške vere; razun teh je 7000 judov. Pridelk v tej deželi znese 50 milijonov gold. Konj je vsih skupej kakih 350,000, bikov in volov 250,000, krav 550,000 in dva miliona ovac. Obertnija znese skupej krog 28,133,000 gold. Akoravno je na Ogerskem več kakor petkrat toliko prebivavcov, znese obertnija vendar le komaj kakih 60,000,000 gold. Iz tega se vidi, de na Sedmograškem obertnija ne stoji tako slabo. Z cestami na Sedmograškem kakor tudi na Ogerskem zlo slabo stoji; železnica se tudi do zdaj še le po imenu pozna. Višjih učilnic je 45, med temi 25 gimnazij in 1744 ljudskih šol.

— Otok Inbros, ki v dardanelih leži, so morski roparji čisto zropali.

— Na Dunaju se pripoveduje, de se je zvezna armada z Porusi udarila, kar pa ni za verjeti.

— V Dalmaciji je 15 mest, 35 tergov, 829 vasi in 410,988 prebivavcov. Med temi je 330,827 katolčanov, 79,723 gerkov, 28 protestantov in 410 judov. Živine ima dežela: konj 19,199, bikov in volov 49,632, krav 38513 in ovac 67,908, koz pa je v deželi zlo veliko. — Obertniški dohodki znesejo 3,524,000 gold. V deželo se je v letu 1848 iz subiga pripeljalo za 364,000 gold., po morju pa za 2,850,000 gold. blaga. Iz dežele je šlo po suhem za 146,000 gold., po morju za 3,155,000 gold. blaga. Dalmatinci imajo 5 bogoslovskih učilnic, 26 gimnazij, 251 ljudskih šol in eno odgojivnico za majhine otroke. Otrok, ki so za šolo, se šteje 25,114; od teh jih pa komaj tretjina šolo obiskuje, deklie pa komaj desetina. V deželi so 4 civilne in 8 vojaških bolnišnic.

— Iz Ogerskiga se zdaj mnogo imenitnih Angličanov v svojo domovino povračuje, kiso po tej deželi popotvali, de so jo z lastnimi očmi spoznali, in to zavolj tega, de bi pota

zvedili, po kterih bi se dalo Ogersko z Angličani v kupčijsko zvezo pripraviti. Mesca oktobra je 150 takih popotnikov skoz Dunaj šlo. —

— Iz Smyrne se piše 11. t. m., de verodostojne novice iz Aleksandrije naznanijo, de je v Meki tako huda kolera vstala, de je v dveh dneh 10,000 ljudi pomorila.

— Na Ogerskem je po zadnjem popisovanju 8,014,485 prebivavcov.

— Pravijo, de bodo gerški škofi, ki so na pisal, vzamemo sledeče: Slovesa — piše mi-Dunaju zbrani, prihodnji mesec to mesto zapustili, ker bodo pogovore do tistiga časa končali.

— Iz pisma, kteriga je naš rojak in misijonar dr. Knobler po odhodu iz Rima v Afriko sijonar — kteriga je kardinal Me z ofante od od mene vzel, ki je zame vedno kakor oče skerbel, ne smem zamolčati. Ljubeznjivi kardinal me obiše na večer v misijonskem stanovanju, preden sim se na pot podal, mi svoj blagoslov podeliti. On se kakor navadno zmano v raznih jezikih prijazno pogovarja, in je med drugim obžaloval, de zanaprej ne bo imel več priložnosti krajnskiga govoriti. „Ti me zapustiš, moj sin“ — mi reče v slovenskem jeziku globoko ganjen — „s kom bom zdaj po krajnsko govoril, na tem svetu vsaka reč le en čas terpi.“ *) Potem, ko starček z ganljivo besedo pota previdnosti pohvali, ktera me je očetovsko do zdaj spremlovala, vstane, me objame z veliko ponižnostjo in mi reče sledeče, meni nepozabljive besede: Hodi z Bogam, sin! Gospod naj te spremi na vsih tvojih potih, imej ga vedno pred očmi. Glej mojo sivo glavo, in to moje starosti uklonjeno, telesno podporo. Ti se spomniš, de sim bil, ko si pred petimi letmi, sem prišel, mnogo terdneji. Gospod me bo od tod poklical, med tem ko tebe pošle, dalnim narodam njegovo sveto ime oznanovati. Zaupaj vedno vanj, in spomni se včasih na besede, ktere sim večkrat prijazno k tebi govoril. Moli zame, de se enkrat spet vidiva. — Kardinalu tukaj beseda zastane — namesti Amen izreči, ki mi je iz dna serca silil, mi beseda na jeziku solz, ki so si po licih uderle, raztopi, ga v roko poljubim, za ktero sim ga stiskal. Molče ga spremim po stopnicah dol. Ni mi bilo mogoče, besedice spregovoriti, de bi se ne bil v solzah raztopil. Na pragu sim mu še enkrat roko poljubil. On stopi v voz in se naglo odpelje, med tem ko jez nekaj minut nepremakljivo stojim in posamezne besede, ki so mi po ušesih zvonjele, sam pri sebe ponavljam. Nikdar ne morem povedati, kako silno sim kardinala ljubil! Preden mi je bilo dovoljeno, v misijonsko učilnico stopiti, so mi njegove vrata odperle stale. Nikdar se ni utrudil, mi povsod z svojim svetam pri-skočiti in me k stanovitnosti opominjati. Ko sim bil v misijonsko učilnico sprejet; je še bolj zame skerbel. On mi je tri ure na teden odločil, de me je samiga z odkritoserčno poponižnostjo jezikov učil; zatorej mi je bilo pa tudi v tem trenutku ločitve skoraj ravno tako bitko, kakor pred kakimi petimi letmi, ko sim svoje starše, obdane od bratov in sester, v nemi žalosti zapustil, ko se mi je dozdevalo, de jih nikdar ne bom več vidil, tukaj na zemlji.

— Zlo debela laž se v Trenčinu raznaša, namreč, de je tolovaj Rozsa z 30,000 možmi iz bakonyskiga gojzda se napotil, s kterimi se bo Košutu pridružil, ki se z brezštevilno francosko in angleško armado Ogerskimu bliža, in kaj taciga marsikdo verjame!

* Pristavimo, de je Kardinalu med vsimi jeziki serbski in slovenski jezik naj bolj dopadel, če ravno se mu od neke strani očita, de je barbarski.

LEPOZNANSKI LIST.

Pripovedka od Glasan-Boga.

(Konec.)

Dan prejde, noč napoči in mine, jutro noviga dne se zabliši. Pa komaj zarja izhodne griče pozlati, budi z drobnimi škerjanci vred tudi Alenčička iz Siska. Ko si lepo černe lasce razčeše, si dene v njedro beli list in gre iz mesta po pisani trati. Ondi stoji starodavno znamenje, posvečeno nebeski devici; nar ljubši kraj pobožne Alenčice. Tudi zdaj se ona pri znanju ustavi in prosi pomoči pred smertno nevarnostjo in glej! Nebeska devica stegne roke in poda služabnici perstan: rekoč: Moja hči, prošnja tvoja je nebesam dopadla. Ta perstan te varuje nesreče, ta perstan ti kaže pot do rešitelja Siska; ta perstan te bo hrabrimu in pobožnemu ženimu prikupil.

Alenčička si dene perstan na roko in koraka dalje skozi rajdo turških sotorov, pa le njena senca je na zemlji poznati, nevidna pa je njena zala podoba. Neverniki, stoje ob mejah po goricah in govore: Kaj pomeni tista temnota, ki se po livadi premika, to ni senca drevesa, ki ga borja maje; to ni senca megle, ki jo veter podi, pač je to senca device, pa device ni viditi. Ta prikazen zamore sramoto Glasan-Bogu in pogin njegovim slugam nakloniti.

Tako so se pomenkovali sovražniki, Alenčička pa gre dalje in prestopi mejo in stopi na zemljo slovensko. Skrivna moč jo vleče naprej, ji kaže pota in ji trudne noge z novo krepostjo navdaja. Pervo noč že v Ljubljani počiva in ob deveti uri tretjiga dne stoji že pri vratih visociga Krumperka, kjer Ravbar podložnim milost in strah sovražnim sosedom skazuje. Ne Turk, ne Slovenec nista se podobne Alenčičine vidila, le eden jo zdaj zagleda in to je sam Ravbar iz Krumberškiga grada.

Ravbar gre devici nasprot in jo prijazno pobara, kaj de bi njene vošila in želje bile; njegova navada ni, se v zadeve ženskiga spoila vtikati, pa njo bi vendar v brambo vzel, ko bi imel Glasan-Bogu samimu boj napovedati.

Po deviško zarudi Alenčička in vzame iz njedra list in ga Ravbarju v roke da. On ga odpre, prebere, pretehta. Sila velika! Pravi čez nemalo, v tednu mora biti vojska pri Sisku. Počivaj v miru slavnj Osteroverhar, nisi mi zastonj vojvodske palice izročil in tudi tvoja doba naj bo prikrajšana, silni Matjaž, ki si moj meč blagoslovil. Pokazati hočem, de nisim zastonj v tvoje stanovanje zašel in se tvogija poguma navdajal. Posvečeni meč v desni, zveličavni križ v levi in na strani prijatla Lampegarja! tako bomo boj začeli, tako ga v slavo naroda in vere končali.

Berž zavkaže Ravbar svojim hlapcam se orožati, konjiče napajati in sedljati. Pa preden se še proti beli Ljubljani napoti, dopolni željo ki mu je rajskim veseljem serce napajala. On je vidil Alenčičko in Alenčička mu dopade in njegovo dopadaje do pade nebesam. Nebesa blagoslove vez združenih serc in duhoven vez združenih rok. Reyna Alenčička iz Siska postane poročena ljuba gospodarja v Krumperškim gradu.

Ravbar oznanil nadlogo Siska mestnjanam, kmetam in vitezam in kakor hite ovce o klicu pastirja skupej, tako se zbirajo zdaj v brambo vere in domovja Slovenci. Ze peti dan stoji pet jezer junakov na meji, šesti dan so straže prederte in sedmi dan zagledajo obležejni Siscani svoje rešitelje.

Glasan-Bog se prepriča, de je dan razločbe napočil, pa preošabno je njegovo serce, de bi o pripravah na bitvo mislil. Zaničevanje Ravbarju in njegovi vojski naznaniti, ne pozdravi Slovincov z gromam topov in bliskam nabrušenih sablic, ampak vesela godba je noč in dan po njih prihodu igrala.

Dan svetiga Ahacja se zabliši. Perva zarja že najde vojsko kristjanov gologlavo, pod milim nebam kleččo; Ravbar moli naprej in trume za njim; in božji mašnik gre od moža do moža in podaja nebesko popotnico k smertnimu boju. Slovenci so se pesvetili, nezaderžljivi pogum njih serca in nevžugana krepost njih dlani prešine in ena misel navdaja vse,

de je pravda nebeska in de ho nebo to pravdo podpiralo. Pa poglejmo v turško ležiše. Tu ni viditi polomesca, de bi se od njega nadušilo; tu se ne sme ne Alah ne njegov prvi sluga, mogočni prerok, imenovati, Glasan-Bog je turška zastava in turški gospod. Pa turške matere niso Turke od Glasan-Boga učile, učile so jih od Alaha in Mahometa, ki nimata več spoštovanja v ležišu. Glasan-Bog pa ne zamore svoje vere dati za materno in ker jim to zaničuje se ogenj junaških serc v merzel led, njih zaupanje v obup spremeni. Clo mule stoje klaverne, se branijo jezdicov in na trato polegajo. V zraku pa se vzdigne vihar in veri strašno nad šotori nevercov. Nebo je prepeto z oblaki, iz katerih gromenje buči in rumeno-zalenkaste strele švigajo. Zemljo maje grozoviti potres, de se hribi šibe in reke iz brezenj kipe. Pa ne bojevanje narave, ne obup vojske Glasan-Boga ne omami. On je slep v svoji ošabnosti.

Ravbar se bliža po molitvi tabru in Sisku in naenkrat prime truma Slovincov, nadušena in zmage gotova. Vsaki mož ima križ v levici, maševavni meč v desnici in iše osvete za prestane nadloge. Vsaki mah je smert, vsaka stopnja pogin, vsak pedanj nasad pobitih nevercov. In tako stopa vojska naprej in pobija Turke, de bi po tratah dereča kri mlinske kamnje poganjala. Le tu in tam kaka pešica zbeži in čez most kervave Kope proti Bosni oddirja.

Tako je bitva izločena, za vselej Sisek in križ otet in boriše strašno mertviše turških možakov. Samši jaha Glasan-Bog proti mostu, pervikrat mu ošabost vpade, pervikrat mu smertni trepet upe pretresa. Nebu vidi v zraku, na zemlji in pod zemljo kraljevati, živo čuti, de je prah in de se ne bo nikdar iz prahu povzdignil, z lastnimi očmi vidi svoj in svojih naklepov pogin. Strašna osoda zares, pa zares tudi pravičen nasledek strašniga napuha in človeške prevzetnosti!

Lampegar zagleda jezdeca, udari za njim in ga sred mosta dobi. Glasan-Bog se obrerne, zre oterpnjenih oči na junaka in sega po sablji. Pa mertva roka ne najde orožja in pobito serce si tudi rešenja ne želi. Tako pade nar bolj veličanski grešnik, odpadnik križa in polomesca, nekdanji rejček kralja Matjaža na mostu Kope. Truplo se zavali v potok in le plajš njegov se je najdel, v katerim v spomin slavnje premage vsako leto na Ahacjev dan duhoven mestne cerkve v Ljubljani sveto mašo opravila.

Janez Terdina.

Ženitba Slavenov in posebno Rusov.

Pri slavenskih rodovih je v naj starem času oče ali starši brat nevesto prodal, kar se ruska pesem naznani. Ženin se hoče k svoji izvoljeni vvesti, zlahta mu brani, dokler niso z plačilom dovoljeni in nevesta pri tem prosi, da je ne prodajo ceno.

Pri Slavenih na Labi in Odri je dal ženin očetu za nevesto odkupnino za deviško nedolžnost. Vendar pa, čeravno je ženin tako rekoč nevesto kupil, se je vendar v posebnih pogodbah zavezal, z svojo nevesto do smerti dostojno ravnati in ako se z njo ne zastopi, jo do smerti s potrebnimi preskerbeti. Vladajoči knezi so svojim nevestam mesta in grofnije dajali, bojarji en del svojih posestev. Ko je Efanda, žena velkega kneza Rurika Igerja rodila, ji je on dal mesto Išor z okolico. Ne-ktere kneginje so že saboj prinesle doto, ki se je včasih zlahti nazaj dala, kakor je velki knez Wladimir I. storil z mestom Korsunom, kterege mu je gerska kneginja Ana za doto prinesla. Pri Rusih je bila se navada, da je ženin za kneza, v plačilo device neveste, moral černo kožo kune namesti denarjev odrajtati. Ta davek je velka kneginja Olga v desetem stoletju vpeljala, ki se je po pozneje v denar spremenil.

Slaveni so na posebno vižo nevesto snubili, ker so jo ali ukradli ali odpeljali, kar se je naj večkrat na praznik zgodilo, in so se potem z njo poročili. Inženir Beauplan, ki je nekoliko časa v Ukrajni živel, popiše neko tako odpeljano, ki se je v sedemnajstem stoletju pripetilo. Bila je nedelja, ko so se Kozaki z svojimi ženami in hčeri v kerčmah zbrali.

Oženjeni možje in žene so pri kupi sedeli in se pogovarjali, mladenči so z deklicami plešali na travniku. Clo bojar pride z svojo rodovino gledat in se tudi veselice vdeleži. Med tem časom spelje mladeneč deklico, kar je moral silno ročno doprinesiti. Odpelitelj mora z svojo drago naenkrat zginuti in 24 ur ga ne sme nobeden najti, sicer je v nevarnosti svojo glavo zgubiti, ker kogar so v gojzdu preden je 24 preteklo najdlji, so ga umorili. Ako ga odpeljana hoče za moža vzeti, jo on potem sme vzeti, ako ne, jo mora nazaj dati. Naj bolj nevarno je pa kako bojarstvo deklico odpeljati in, ako se to zgodi, je bilo že popred pogovorjeno. Tatari so od staršev hčere kupovali in jih za žene jemali. Pa tudi pri njih je do današniga dne navada, deklice odpeljati, kar Tatičef pripoveduje. Ženin si poiše nevesto v kaki drugi vasi, deklico, ki mu dopade, jo odpelje in prinese h gostmi, ki ga pričakujejo, in jo jim kakor svojo ženo pokaže. Oče neveste pride s svojimi sosedi, kterim se vasčani nasproti postavijo. Nazadnje se pa večidel mirno pogode. Razžalenju zadostiti, odseka tast enemu konju in zet biku glavo. Zaklana živina se potem poje. Ženin pa mora odkupnino plačati.

Pri Rusih je v prejšnih časih tudi včasih mož ženi slovo dal; ta navada je ostala se iz časov paganstva. Ako se mož ni mogel k škofu podati, ker je predaleč stanoval, da bi bil ločitev sprosil, so šli in se na križnem potu vstopili, so ruto razgernili, za ktere konce so možje deržali, in priče so ruto po sredi prerezali, s tem je bilo ločenje izrečeno in mož je rekel ženi: „Pojdi, kamor ti je drago.“ Donskim Kozakom so morale občine dovoljenje dati, ločiti se. Mož in žena sta prišla pred starašina in sta izrekla, da ne moreta več skupej živeti. Žena je potem moža v hiši okrog zasukala in ga potem od sebe pahnila, in stem sta bila ločena. Ravno to je bilo v navadi pri Kozakih na Dniepru. Zaročenje se je pri Rusih o prvih časih kristjanstva doma ali v cerkvi brez prič godilo. Ker se je pozneje večkrat prigodilo, de sta se zaročena ločila, je bilo ukazano, de se poročevanje mora v cerkvi vpričo ljudstva goditi, de se potem ne bo mogel nobeden ločiti, kar je zveličar prepovedal.

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

Že so na svitlo prišle serbske pesmi, ki prepevajo revolucio leta 1848 pod naslovom: „Pievanje slepca Jeremija Obradovića Karadžića. — Pjesma I. Početak revolucije v Evropi.“ Pevec je to delo na lastne stroške izdal; ni pa znano, kje de je na svitlo prišlo. Serbska vlada je pa prepovedala te pesmi prodajati.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

Na Dunaju 20. Listop.:

5. 62. 11. 54. 48.

V Gradcu 20. Listop.:

29. 45. 77. 55. 27.

Prihodno srečkanje bo v Dunaju in Gradcu 30. Listopada in 14. Grudna.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 23. Listopada 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 93	
» » » 4 1/2 » » » 80 1/2	
» » » 4 » » » —	
Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, ko-roških, krajnskih, gorških in dunajske višje kamorne urad-nije.	(po 4 od 100) — gld » 2 1/2 » » — » » 2 1/4 » » — » » 2 1/2 » » — » » 1 1/2 » » — »

Dnarna cena 23. Listopada 1850.

	V daarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 41	gld.
Srebra » » » » » 34	»